Vrijdag 12 november 1915 – ochtendeditie

Geen berichten over België.

Vrijdag 12 november 1915 – avondeditie

De (Belgische) Legerbode deelt onder het hoofd roemrijke bladzijden het vervolg mede van “Enige heldendaden van het 2e Belgische regiment jagers te voet”. Wij ontlenen er het volgende aan:

In de door onze jagers bezette loopgraven ten zuiden van Diksmuide, zette men, zoals wij gezegd hebben, de arbeid voort met koortsige haast, en dat ondanks het bombardement, want men kon er niet aan twijfelen of de vijand, op nauwelijks enige honderden meters van daar verschanst, zou bij de eerste gelegenheid zijn aanvallen herbeginnen.

Men stelde er om zo te zeggen ook zijn eer in om, onder de neus van de vijand weg, de buit in te zamelen die de Duitsers achtergelaten hadden. Sergeant Gilmon, van de compagnie van kapitein Hans, vergezeld door enige jagers en een patrouille marinefuseliers, bracht zo twee Duitse machinegeweren mee welke dr. Van der Ghinst, terwijl hij vijandelijke gewonden ging oprapen, had ontdekt onder een stromijt waar zij verborgen waren. Ook werden er meer dan 250 geweren opgeraapt, voor het front van de compagnie Hans alleen, zonder zelfs de helmen, ransels en nog volgepropte patroontassen te rekenen. Deze overvloedige oogst van trofeeën verheugde het hart van onze mannen genoeg om hen voor een ogenblik al het hachelijke van hun toestand te doen vergeten, die weldra nog pijnlijker zou worden.

Want de jagers begonnen honger en dorst te lijden. Men had tot dan toe het ravitailleren in levensmiddelen, en vooral in drank, niet kunnen inrichten; men had reeds wonderen moeten verrichten om aan de strijdende eenheden de nodige patronen te brengen.

De mannen hadden dus niets te eten gehad sedert de 24 uur dat zij zich in de loopgraven bevonden, dan de reservelevensmiddelen, die sommigen van hen nog in bezit hadden. Zij deelden ze als broeders onder elkaar en dreven zelfs de spot met hun armoede. Achter een graf neergehurkt op het kerkhof van Diksmuide, waarboven de granaatkartetsen voortdurend ontploften, was een kleine jager bezig met de punt van zijn bajonet een doos “Plata” te bewerken, die hij nog in zijn zak gevonden had. Plots hoorde men hem een lustige vloek slaken: “Nonde … dat is niet in orde; daar hebben ze nu blauwe bonen bij gestopt!” En vrolijk ging hij aan zijn kapitein het vleesblikje tonen waar twee kartetskogels in zaten.

Daar, ondanks alles, de geringe middelen waarover men beschikte nog veel hongerige magen overlieten, gingen enige dapperen op zoek of er niets meer te vinden was in de meest nabije en door granaten half stuk geschoten huizen. Tussen de Duitse linies en de onze stonden nog de berookte muren van een voor drie kwart vernielde hoeve.

Om tot daar te sluipen met de listen van een Indiaan die zich op het oorlogspad bevindt, was niet meer dan een spel voor een van onze patrouilles, onder leiding van een officier. Zonder de aandacht van de Moffen te hebben op zich getrokken, kwamen zij tot daar en begonnen de puinen te onderzoeken. Men vindt een valdeur die naar de kelder voert; bij het licht van een lucifer zet men de ontdekkingsreis voort. Maar de Moffen moesten reeds hier zijn geweest, want eerst was er niets te vinden.

Plots, bijna verborgen achter een hoop stro, trok een reusachtige aarden pot de blikken van de officier. Men kan denken hoe verheugd hij was toen, met de hand in de pot tastend, hij uit het grote ding enige stukken gezouten varkensvlees aan het licht bracht, die daar ongetwijfeld, als wintervoorraad, door de pachter zorgvuldig waren gewaard.

Bij deze ontdekking kon een der jagers, een Vlaamse boer uit de omstreken van Poperinge, een kreet van overwinning niet onderdrukken. Vlug zijn kapotjas uitgeschoten en de hemdsmouw tot tegen de arm opgestroopt, spoedde hij zich naar de luitenant en duwde hem in zijn haast bijna terzijde: “Lâ mi maor ne kier doen, lutenant, wulder, wi kenne, wee-je” En met de gehele rechter arm in de reusachtige pot delvend, zodat hij er bijna helemaal in verdween, bracht hij triomfantelijk een grote hesp voor de dag, uitroepend “Hè je ‘k het ulder nie gezeid! Bi oens thuus stekken ze ik uuk altid het beste van oendere …” Het is niet nodig te zeggen hoe er die avond gesmuld werd in de compagnie!

Men schrijft aan Vrij België:

Hoe zonderling het ook moge klinken: het gebruik van stikgassen en gloeiende stoffen in de loopgravenoorlog is geen uitvinding van de huidige tijd, al moeten wij toegeven, dat onze voorvaderen er niet op zo’n grote schaal mee werkten als het thans aan de verschillende gevechtsfronten het geval is, en de Duitsers het waren, die aan de vergetelheid oorlogsmiddelen ontrukten, welke best tot het verleden waren blijven behoren.

In 1579 werd Maastricht door de Spanjaarden, onder de prins van Parma, belegerd. Malahiaz van Zwartsenburg voerde het bevel over de Nederlandse troepen binnen de stad; onder hem stond de hopman en vestingbouwkundige Sabtappin, blijkbaar een Luiker

Waal. Trouwens, tijdens de tachtigjarige oorlog, welke door de Republiek der Verenigde Nederlanden tot afwerping van het Spaanse juk gevoerd werd, was het hier te lande bestaande korps Mineurs (geniesoldaten) meestal uit Luiker Walen samengesteld, onder het bevel van een meester-mineur, die “de mijnen ordineerde”.

De Spanjaarden vielen Maastricht aan op de Tongerse en op de Brusselse poort. Aan de zijde der Tongerse poort werden de loopgraven der Spanjaarden door tegenmijnen der belegerden vernield. Alsdan werd door de belegeraars voorgenomen een mijn tot onder het bij de Brusselse poort gelegen ravelijn te brengen, om zo mogelijk een gedeelte daarvan te doen springen. De belegerden echter hielden een oog in het zeil, en de onderaardse werken van de vijand bleven hun niet verborgen, zodat zij, door middel van een tegenmijn, de Spanjaarden op hun onderaardse wandeling ontmoetten.

De Nederlandse mineurs gebaarden te ontvlieden, maar zohaast de vijand in menigte met veel moed naar de plaats doordrong en zich als het ware betwistte, wie het eerst de poort der overwinning zou openen, was men gereed hem te verwelkomen.

Aan het binnenboord van de gracht hadden de belegerden in grote ketels kokend water, olie, pek en andere fel brandende stoffen bereid, welke eensklaps, op het juist gekozen ogenblik, in de – naar de diepte hellende – mijngang als een lavastroom werden uitgestort: vuur, rook en zwaveldamp kostten menige Spanjaard het leven of verbrande ledematen. Zij, die het noodlot nog konden ontvluchten, wierpen de wapens weg en verlieten met schrik de vreselijke moordspelonk.

Parma koos nu een zeker aantal vrijwilligers, om een nieuwe poging te wagen. De voorsten werden voorzien van grote houten schilden

van 5 à 6 duim dikte en met kleine schietgaten, waarmee zij, gewapend met lange pistolen, de onderaardse strijd opnieuw gingen aanbinden. Doch, aangezien de belegerden, door middel van orgelpijpen, die zij daartoe uit de kerken gehaald hadden, de rook van groene takkenbossen en zwavelachtige dampen in de galerij dreven, werd de vijand nogmaals verhinderd in het verder doordringen. De aanvallers, uit vrees in deze galerij te worden afgesneden, verlieten de voor hen noodlottige en geheel nutteloos geworden onderaardse stelling.

Demografie (KVdW).

Brussel, 7 November.

Laat ik deze volksbeschrijvende marginalia beginnen met de vermelding, dat een dezer laatste zondagen de gezamenlijke ontvangst der Brusselse schouwburgen niet minder dan ruim twintigduizend frank bedroeg.

En laat ik er onmiddellijk aan toevoegen, dat ik mij zeer goed bewust ben van de vloed der vermaledijdingen, die mij deze mededeling zo goed als zeker bezorgt.

“Wij gaan niet naar de schouwburg, meneer!”, voegt men mij met een blik van toorn en misprijzen toe, zoals men er in melodrama’s over heeft voor de ergste verraders.

Waarop ik, koelbloedig als een karper, antwoord: “Ik ook niet”.

Want ik geef het gretig toe: wij, mensen van goede dunk, gaan in de tegenwoordige omstandigheden niet naar de schouwburg, en wij gaan nog minder naar de cinema, en wij gaan nog nauwelijks naar het concert (al verheugt zich het concert in zo goed als ieders genade). Het blijft echter niet te minder een feit, dat ik uit de beste bron heb:

een dezer laatste zondagen zagen de Brusselse schouwplaatsen, niettegenstaande de levensduurte, niettegenstaande de algemene onthouding van waarlijk bemiddelden, en zonder dat de Duitse bezetting er voor een hoog percent tussenkomt, meer dan twintigduizend frank in hun kassen vloeien.

Ik wens het, ondanks de eigen ergernis, bij deze vaststelling te laten. Juist omdat ik voor deze, door zovelen gedeelde, ergernis eerbied heb. Gesteld - en ik treed die mening natuurlijk ten volle bij, - dat wij er de moed in moeten houden, zie ik niet goed in welke moed men kan putten in een bioscoopvertoning. Gesteld - en ook die mening kan ik bijtreden, - dat wij recht hebben op wat verstrooiing, dan vraag ik mij echter af hoeverre een uitgeklede revue strookt met de ernst van deze tijd. Ik ben het dus volkomen eens met wie uitroepen: “Wij gaan naar de schouwburg niet!” Alleen wil ik de woede wraken, waarmee ze mij hun onthouding toesnauwen.

Er is, in de tegenwoordige psychologische toestand van Brussels bevolking, een verschijnsel dat telkens opvalt: de zucht naar veralgemening. Elders gewoon, is hij anders bij de Brusselaar zeldzaam. De Brusselaar is, hoe joviaal en verdraagzaam ook, van nature sceptisch en hekelzuchtig: hij is realistisch aangelegd, en doorgaans zelfbewust. Maar ga nu eens in deze tijd spreken van eigenschappen, die in normale omstandigheden “bij nature” bestaan! In normale omstandigheden zou de Brusselaar redeneren: Sus gaat naar het theater, en er zijn er velen die doen als hij; Charel daarentegen blijft thuis en ik ook, en nog vele anderen; en daarmee punt. Nu echter wordt die Brusselaar, onder de invloed van de algemeen heersende neurose, kregelig bij de gedachte alleen, niet dat Sus en konsoorten zich vermeien in toneeldartelheid, maar dat men hem wellicht verdenken kon, eveneens onsmakelijk geachte vermaken te zoeken. Is dit een uiting van de zucht tot zelfbehoud, door de gebeurtenissen ten zeerste te wettigen? Is het de vrees voor

gebrek aan civisme? Is het verhoogd ontzag voor menselijk opzicht? Ik weet niet of de oorlog deze gevoelens, waar de Brusselaar vroeger niet dan nogal ongelovig tegenover stond, in hem in zulke mate ontwikkeld heeft, dat zij hem telkens schrap doen staan tegen allen mogelijke schijn van verdenking. Zeker, wij hebben in ons heel wat voelen wakker worden dat vroeger gerust slapen mocht, vermits wij het niet nodig hadden; wij zijn ons bewust geworden van eigenschappen, waarvan wij dankbaar weten wat wij er in de toekomst aan zullen hebben, als wij maar volharden in onze ernstig goede wil. Maar dat kan geen reden zijn, om zowaar van anderen te vermoeden, dat zij ons gestadig en halsstarrig met argwaan bejegenen. En dat is nochtans, wat thans in de psychologische atmosfeer van Brussel onophoudelijk trilt, opzweept, razend maakt.

Kijk: ik heb onder de nota's voor deze demografische afkondigingen opgetekend: “Brussel is vermagerd.” Hemel, zou je willen geloven dat de dikke meneer, die ik soms op wandeling ontmoet, in staat is, na lezing van dit artikel, mij bij de kraag te vatten en toe te roepen: “Ik heb sedert 20 Augustus 1914 twintig pond bij gewonnen, meneer”? - Die vermagering van de Brusselaar, die algemeen is (ik druk er op, niettegenstaande mijn geachte maar dikke tegenspreker), zij is onloochenbaar, zij is in het oog vallend. Cijfers en statistieken kan ik u hieromtrent natuurlijk niet mededelen: wij zijn nog aan het verplichte en geregelde wegen niet toe, zoals geschiedt met zieke zuigelingen; al moeten wij geenszins wanhopen, ook die verordening te zien in het leven roepen. Wij schatten dus op het oog, gelijk (met alle respect) geoefende slagers op de veemarkt; maar de constatering lijdt geen tegenspraak: wij zijn vermagerd, wij smelten weg, wij worden weldra doorzichtig. Aan wat deze toestand te wijten? Wij werken niet meer dan vroeger, - integendeel! Wij zijn in lichaamsoefeningen niet vooruitgegaan, - integendeel! Ligt het misschien aan de duurte van eetbare vetstoffen? Maar rijkelui, die

heel goed boter kunnen kopen, en die mij verzekeren deze bezigheid niet te hebben geschorst, zijn in verhouding het meest vermagerd, meer inderdaad dan vele werklui die op de volkssoep teren ...

En à propos van volkssoep: ik heb in mijn demografisch notaboekje een paar lekkere getallen voor u. - Het uitdelen van volkssoep is verminderd: enkele tijd geleden bedroeg, te Brussel stad alleen, het aantal dagelijkse porties achtenvijftigduizend; nu is verleden week het cijfer op vierentwintigduizend porties ongeveer geslonken. En dat is heel verheugend, vermits het, enerzijds, op vermindering der heersende ellende, anderzijds op langzamerhand hernemen van het economische leven wijst.

De strenge maatregelen die nog iedere dag tegen werkloosheid getroffen worden, dragen dus blijkbaar gevolgen; ik hoop er te kunnen aan toevoegen, dat bij onze werklieden de heersende loomheid verdwijnt, de gezonde werklust weer ontwaakt is. - Een vermindering dus, in korte tijd, van vierendertigduizend porties. Maar stelt gij u goed voor, wat het, voor een klein weekje, nog aan benodigdheden blijft eisen? Ziehier, wat te Brussel, van 18 tot 24 oktober jl. daarvoor werd verbruikt: 5570 kilo vers vlees; 418 kilo bevroren vlees; 1320 kilo gezouten spek; 126 kilo vet; 47.250 kilo aardappelen; 17.060 kilo rijst; 1215 kilo maïsmeel; 2700 kilo uien; 3045 bossen prei; 834 bossen selder; 2150 kilo andijvie; 944 kilo kervel; 400 kilo sla; 189 kilo watermeloen; 200 kilo spinazie; 950 kilo wortelen; 500 groene kolen; 1850 kilo zout; en, ter smakelijke vollediging, 10 kilo peper.

En nochtans, het is opvallend: Brussel vermagert!

Terwijl (andere, en zelfs geheel andere demografische vaststelling) in het moeilijke en kiese vraagstuk der prostitutie weinig verandering is gekomen. Alleen is ze thans vollediger, en, naar men mij verzekert,

doeltreffender gereglementeerd. Ik spreek natuurlijk van de openbare. Wat de andere betreft ... o veilheid van sommige vrouwen, wie lost de geheimen van uw in deze beroerde tijden verhoogde menigvuldigheid op? ... Doch genoeg hierover: belangstellenden kan ik verwijzen naar de klaagliederen van Jeremias, hfst. 4 vers 6, en hfst. 5 vers 11.

Vermits ik mij nu toch op schuivend zand, of, gelijk Herman Teirlinck zeggen zou, op een doolage bevind, wil ik besluiten op een mededeling die sommigen in verband met allerlei omstandigheden, waaronder de bovenstaande, bevredigend en geruststellend zullen vinden: het geboortecijfer is te Brussel en omtrek aanmerkelijk lager geworden. In Groot-Brussel werden, september 1914, niet minder dan 974 kinderen geboren; in september 1915 daalde het cijfer op 675. Hetgeen, tenslotte, pleit, niettegenstaande alles, voor onze zedelijkheid, en de verontwaardiging moge bekoelen, die dit waarheidlievend briefje kan hebben gewekt.

De oktoberaflevering van het Zwitserse maandschrift Neue Wege, Blätter für religiöse Arbeit (Nieuwe wegen, bladen voor godsdienstige arbeid) ontleent aan een Duits geschrift: Reele Garantiën für einen, dauernden Frieden (Reële waarborgen voor een duurzame vrede) enige opmerkingen betreffende een annexatie van België door Duitsland. Wij nemen uit het door Neue Wege bewerkte artikel het volgende over:

“Het meest verbreid is in Duitsland ongetwijfeld de gedachte om België te annexeren. En juist deze gedachte is de rampzaligste van alle.

Dat moest, dunkt ons, iedereen erkennen, die zich losmaakt van de heerschappij van zuivere gevoelsoverwegingen en gedachteloze frasen, om nuchter de feiten onder ogen te zien.

Een lege gevoelsoverweging luidt wanneer de kwestie van annexatie ter sprake komt, in het bijzonder wanneer het België betreft: “De verschrikkelijke offers mogen niet voor niets gebracht zijn; wij zijn het aan de gesneuvelden en verminkten, aan al de gezinnen, die hun levensgeluk verloren hebben, verschuldigd België te bezetten. Het veroverde land opgeven zou een onvergeeflijke zwakheid zijn.”

Het ware loon van de gebrachte offers kan toch wel slechts daarin bestaan, dat wij een vrede winnen, die het welzijn van het Duitse volk verhoogt en zijn toekomst, beter als tot dusver, verzekert, vooral tegen de terugkeer van een soortgelijke verschrikkelijke teistering, als deze oorlog.

Het zou zwakheid zijn een bevochten voordeel zonder noodzaak prijs te geven, er niet naar te streven er nut uit te trekken voor het welzijn van het volk en van een vaste duurzame vrede.

Bij annexatie-eisen moeten wij dus vooreerst vragen of zij er toe bijdragen dit oorlogsdoel, dat alleen de verschrikkelijke offers waard is, te bereiken. En wanneer wij dan de eis om België te annexeren onderzoeken, dan blijkt duidelijk drieërlei. Die eis betekent:

1. Dat de oorlog voor onbepaalde tijd, misschien voor maanden, misschien voor jaren, verlengd wordt;
2. Dat de kracht van Duitsland in oorlog en vrede niet gesterkt, maar verzwakt zou worden;
3. Dat met volstrekte zekerheid een nieuwe, waarschijnlijk nog vreselijker, oorlog binnen korte tijd op deze oorlog moet volgen.”

In het artikel in de Neue Wege worden deze drie punten nader uitgewerkt. Ten opzichte van het derde lezen wij: Men zou menen, dat eenieder, bij wie de oorlogsopwinding niet alle bevoegdheid tot

rustige overweging ontnomen heeft, de juistheid van deze bewering (dat annexatie van België tot een nieuwe oorlog in de toekomst aanleiding moet geven) inziet. En toch zijn er mensen, die aandringen op inlijving van België, om, zoals zij zeggen, de vrede zo lang mogelijk te verzekeren.

Deze wijze van argumenteren is zo bijzonder ongerijmd, dat leidende persoonlijkheden, die zo spreken, de verdenking wakker roepen, dat het er hun om te doen is, motieven, die zij niet mogen zeggen, door een populair gezegde te dekken, in de hoop, dat die zinloze frase gedachteloos aanvaard zal worden. Het is toch duidelijk, dat Engeland en Frankrijk een toestand, waarbij België en misschien ook een aanmerkelijk deel Frans gebied, in Duitse handen zouden zijn, onmogelijk kunnen laten bestaan, wanneer zij zichzelf niet willen opgeven. Dit geldt, voor zover België betreft, vooral voor Engeland.

Een vrede, waarbij de Belgische havens in Duitse handen komen, dwingt Engeland een revancheoorlog met alle middelen voor te bereiden. Dat het daarbij bondgenoten zou vinden, behoeft niet verder uiteengezet te worden.

Wie er zich niet bezorgd over maakt of deze oorlog nog enige maanden of enige jaren langer duurt; wie meent, dat Europa tot aan volledige vernietiging van zijn welstand, tot aan het leegbloeden van de volken toe de oorlog moet doorzetten, slechts om Duitslands grenzen in Europa door veroveringen uit te breiden; wie verder deze oorlog als de inleiding tot een reeks verschrikkelijke oorlogen beschouwt, wie zich willoos voor dit noodlot meent te moeten buigen, of wie zelfs opzettelijk de volgende oorlog wil, waarin hij Engeland door uithongering op de knieën hoopt te brengen, die handelt logisch wanneer hij op annexatie van België blijft aandringen.

Men mag over deze annexatie, haar nut en nadeel overigens nog zo verschillend oordelen, over een ding behoorde geen verschil van mening te bestaan. De eis van een verzekerde, duurzame vrede en de eis van annexatie van België zijn onverenigbare tegenstellingen.